

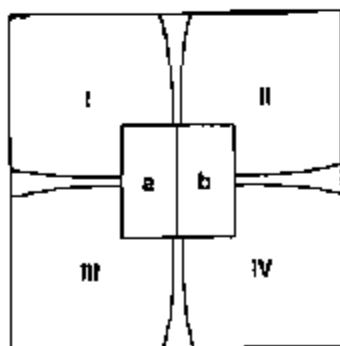
HERALDISCHE BESPREKING VAN DE KONINGIN ASTRID HERDENKINGSMUNT

H. Dreesen

Op 2 februari 1995 werd door de Koninklijke Munt van België een herdenkingsmunt met een nominale waarde van 250 frank uitgegeven om de zestigste verjaardag van het overlijden van koningin Astrid te gedenken \mathcal{L} .

Op de keerzijde is het allantiëwapen \mathcal{L} van het vorstelijk paar weergegeven : rechts (heraldisch gezien) het wapen van koning Leopold III, links een ovaal schild \mathcal{L} met het wapen van koningin Astrid. Dit laatste is in feite het wapen van de Zweedse koninklijke familie uit het huis Bernadotte, waartoe koningin Astrid behoorde \mathcal{L} . Het heeft deze samenstelling sinds 1905, toen Zweden en Noorwegen elk een eigen koers gingen varen, en weerspiegelt de geschiedenis van het Zweeds koningshuis.

Het is een gevierendeeld wapen met in het eerste en vierde kwartier Zweden, in het tweede en derde Folkunger, en in het hartschild Wasa (a) en Bernadotte (b).

De kwartierwapens hebben geen territoriale implicaties, zoals we die kennen uit de ons meer vertrouwde Bourgondische en Habsburgse heraldiek. Het zijn de familiewapens van enkele voorname vorstenhuizen die in Zweden regeerden.

DE DYNASTIE FOLKUNGER (1250 - 1387)

Rond 1250 verkoos het volk de zoon van een jarl Sv tot koning. De nieuwe dynastie kreeg de naam "Folkunger". Ze voerde in lazuur drie golvende linkerschuinbalken van zilver, een gekroonde leeuw van goud, getongd en geklauwd van keel, over alles heen.

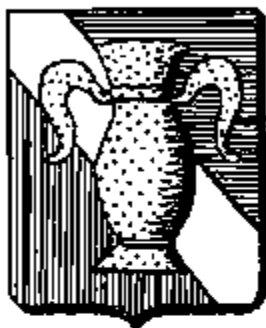
Magnus II († 1383) nam drie gouden kronen op een blauw veld aan als persoonlijk wapen. Zijn opvolgers behielden het, waardoor de drie kronen het officieel symbool van het koninkrijk Zweden werden, het eigenlijke landswapen.

Halverwege de 15de eeuw werd Karel Knutson, een hoge hoffunctionaris, tot koning uitgeroepen. Hij voerde in de koninklijke heraldiek een nieuwigheid in, die door de latere generaties behouden bleef : een versmald breedarmig Sv kruis van goud dat het schild vierendeelt.

DE DYNASTIE WASA (1523 - 1664)

Deze familie voerde een sprekend symbool, een gouden garve *z* (vase in het Zweeds) op een veld geschuind in drieën van lazuur, zilver en keel. Ze plaatste haar geslachtswapen als hartschild op het gevierendeeld schild Zweden (drie kronen) - Folkunger (leeuw).

DE DYNASTIE BERNADOTTE (SINDS 1818)

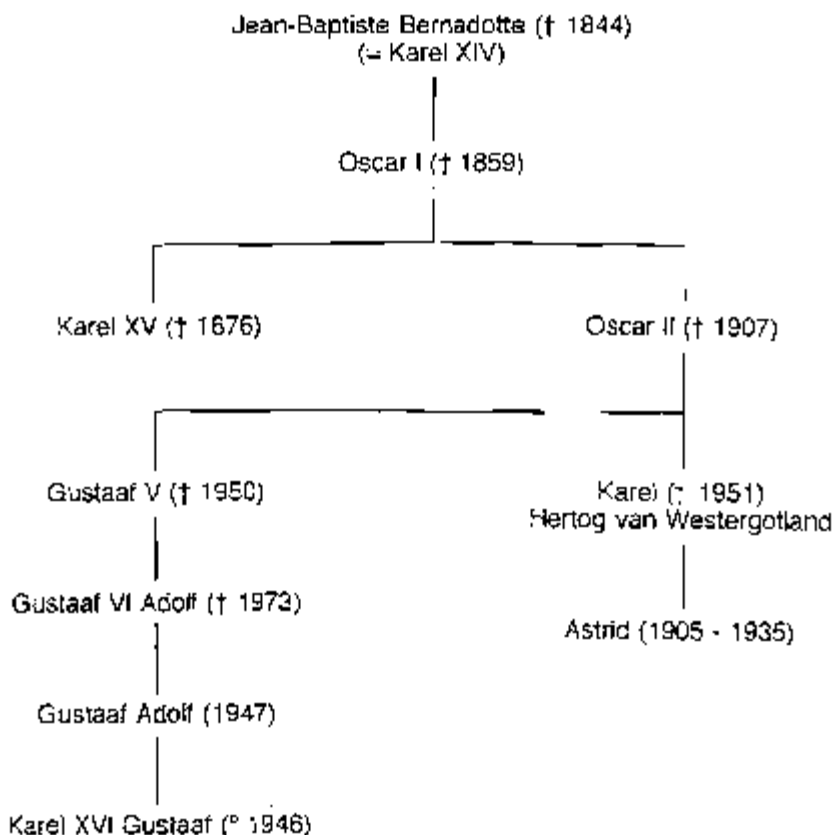
In 1810 adopteerde de kinderloze Karel XII, uit het regerende huis Gottróp, Jean-Baptiste Bernadotte als kroonprins. Bernadotte was prins van Pontecorvo en maarschalk van het Frans keizerrijk. Zijn persoonlijk wapen was een Napoleontische creatie : in lazuur een drieboogige brug *g* over een rivier in de schildvoet, de brug getopt met twee torens, alles van zilver, en overtopt *g* door een opvliegende *10* adelaar van goud, een bliksemschicht van hetzelfde in de klauwen, vergezeld in het schildhoofd van het sterrenbeeld de Grote Beer van goud.

Bernadotte aanvaardde in 1818 de kroon die de Zweden hem aanboden en bestoeg de troon als Karel XIV Johan. Hij plaatste zijn persoonlijk wapen in het gedeeld hartschild, links van het wapen Wasa.

NOTEN

- 1/ Zilver (925/1000) - 18,5 gram - 33 mm ø
Graveur Jan Keustermans
Oplage 100.000 ex. (voor de omloop)
25.000 ex. (gepolijste stempel)
- 2/ Combinatie van een mannelijk en een vrouwelijk schild in geval van een huwelijk. Het mannelijk schild staat dan rechts (heraldisch gezien) en het vrouwelijk links.
- 3/ Gehuwde vrouwen maken meestal gebruik van een ovaal schild. Het ruitschild wordt over het algemeen gebruikt door ongehuwde vrouwen.
- 4/ De verwantschap van Astrid met de Zweedse vorsten wordt duidelijk aan de hand van volgende stamboom .

- 5/ Jarl is een oudnoors woord waarmee leden van de Scandinavische adel werden aangeduid en later een koninklijk ambtenaar.
- 5/ Bij een breedarmig kruis lopen de einden van de armen breed uit; ze reiken tot de randen van het schild :

Men spreekt van een versmald kruis wanneer de armen smaller zijn dan normaal.

- 7/ J. LOUDA en M. MACLAGAN, p. 61. Volgens RIETSTAP (*Armorial général*) is het een vaas.
- 8/ Sprekend wapen voor Pontecorvo.
- 9/ Een stuk wapenfiguur is getopt wanneer het op zijn top een andere figuur draagt. Een stuk is overtopt wanneer een ander stuk erboven schijnt te zweven, zonder het aan te raken.
- 10/ In de heraldiek staat een adelaar gewoonlijk met zijn lichaam en versierde staart rechtop, de kop naar rechts gewend. De keizerlijke adelaar van Napoleon I is echter een naturalistisch voorgestelde opvliegende arend die een bliksemschicht vertrapt.

BIBLIOGRAFIE

J. LOUDA en M. MACLAGAN, *Les dynasties d'Europe*, Parijs, 1984.

O. NEUBECKER, *Heraldiek*, Atrium, 1988.

C. PAMA, *Heraldiek en Genealogie*, Utrecht-Antwerpen, 1969.

CH. RENYNGHE DE VOXVRIE, *La famille royale de Belgique, ses armoiries et les ascendants des cinq reines*, Brugge, z.d.

E. WARLOP, *Heraldiek*, Brussel, 1985.